

แนวทางการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ
(Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก

อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

Smart city Development Guidelines for Smart Governance in Phitsanulok
Municipality Mueang Phitsanulok District Phitsanulok Province

รัตนกร ดอนปัน¹,

ธันสธา โรจนตระกูล² และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์³

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม^{1,2,3}

Rattanakorn Donpan¹,

Tanastha Rojanatrakul² and Kampanart Wongwatthanaphong³

Pibulsongkram Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: rattanakorndp@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ และ 3) ศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ เทศบาลนครพิษณุโลก การวิจัยใช้การสำรวจเชิงปริมาณร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$)

2) ปัจจัยด้านผู้นำ ($\beta = .138, p = .007$) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\beta = .115, p = .022$) ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* ได้รับบทความ: 15 มีนาคม 2569; แก้ไขบทความ: 15 มิถุนายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 30 มิถุนายน 2569

3) แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะควรให้ความสำคัญกับ 3 ประการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชน 2) การพัฒนาระบบเทคโนโลยี และ 3) การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน; เมืองอัจฉริยะ; การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the level of smart city development in terms of Smart Governance; 2) investigate the factors affecting Smart Governance development; and 3) propose guidelines for advancing Smart Governance in Phitsanulok Municipality. The study employed a quantitative survey together with qualitative interviews. The survey sample comprised 400 residents of Phitsanulok Municipality, and five key informants were interviewed. The research instruments were a questionnaire and an interview form. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis using the Enter method, while interview data were analyzed descriptively.

The findings showed that:

- 1) the overall level of Smart Governance development was high ($\bar{x} = 3.89$)
- 2) leadership ($\beta = .138, p = .007$) and the application of modern technology ($\beta = .115, p = .022$) significantly affected Smart Governance development at the .05 level, whereas the other factors were not statistically significant; and 3) the proposed guidelines emphasized three areas: improving public access to information technology, developing technology systems, and advancing and applying technology in response to rapid technological change.

Keywords: Smart City Development; Smart City; Smart Governance

บทนำ

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในประเทศไทยได้นำร่องดำเนินการในพื้นที่ต้นแบบหลายพื้นที่ ซึ่งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมดำเนินการจัดทำแผนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแนวทางการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) กล่าวคือ ในปีที่ 1 (พ.ศ. 2561 - 2562) พัฒนาเมืองอัจฉริยะ 10 พื้นที่ใน 7 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต ขอนแก่น เชียงใหม่ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ในปีที่ 2 (พ.ศ. 2562 - 2563) พัฒนาเมืองอัจฉริยะ 30 พื้นที่ใน 24 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พิษณุโลก น่าน อุบลราชธานี อุดรธานี หนองคาย นครพนม มุกดาหาร กระบี่ พังงา สงขลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล นครศรีธรรมราช และระนอง และในปีที่ 3 - 5 (พ.ศ. 2563 - 2565) ขยายเมืองอัจฉริยะผ่านการรับสมัครเมืองอัจฉริยะและคาดว่าจะครอบคลุมพื้นที่การให้บริการเมืองอัจฉริยะผ่านระบบ City Data Platform (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2561)

เทศบาลนครพิษณุโลกเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลกที่ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเมืองพิษณุโลกให้เป็นเมืองอัจฉริยะ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) และคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ของเทศบาลนครพิษณุโลกครบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) 2) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) 3) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) 4) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) 5) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) 6) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) และ 7) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะซึ่งมีผู้แทนมาจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดเป็นรูปธรรม มีประสิทธิภาพ จนได้รับการมอบตราสัญลักษณ์เพื่อรับรองการเป็นพื้นที่พัฒนาเมืองอัจฉริยะจากคณะกรรมการขับเคลื่อนและบริหารโครงการเมืองอัจฉริยะ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลนอกจากนี้ยังได้รับการประกาศจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการพัฒนาศักยภาพเมืองน่าอยู่อัจฉริยะที่มีความโดดเด่นโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานให้เกิดการบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพพื้นที่ และภาษาเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารบ้านเมืองและเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน จนได้รับรางวัล smart city solution awards 2023 ด้าน Smart Governance จากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล จากการพัฒนาแพลตฟอร์ม SMART PRAPA โดยริเริ่มจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้น้ำประปาในเขตเทศบาลและนอกเขต

เทศบาลที่ต้องการให้เพิ่มช่องทางการชำระค่าน้ำประปาการรับใบแจ้งหนี้ที่ล่าช้าจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อแสดงถึงทิศทางการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาองค์กรให้เป็นไปอย่างโปร่งใส ป้องกันการทุจริต และเพื่อให้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ซึ่งการทำงานในรูปแบบเดิมมีความล่าช้า ประชาชนต้องเข้ามาติดต่อที่เทศบาลนครพิษณุโลกโดยตรง ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเดินทางประกอบกับในปี พ.ศ. 2562 มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตภายใต้วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เพื่อเว้นระยะห่างทางสังคม ลดการสัมผัส จึงได้ปรับเปลี่ยนการทำงานจากรูปแบบเดิมเป็นการทำงานรูปแบบใหม่ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงการบริการได้สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตภายใต้วิถีชีวิตใหม่ โดยเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่อาศัยในเขตเมืองด้วย (เทศบาลนครพิษณุโลก, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนพัฒนาสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลกให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ รวมทั้งระดับความสำเร็จในการเป็นเมืองอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ เพื่อที่จะได้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) อันจะเป็นแนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ นำไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครพิบูลโลก จำนวน 61,080 คน (เทศบาลนครพิบูลโลก, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวทางของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เพื่อสังเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ และตอนที่ 3 การขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) และ 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือ จากนั้นนำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .840

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาประชาชนชุมชน จำนวน 64 ชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลกับประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิบูลโลก จำนวน 400 ชุด ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามโดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบแบบสอบถามในรูปแบบออฟไลน์ผ่านเอกสาร และรูปแบบออนไลน์ผ่านการสแกน QR Code หรือ Short Link และนำแบบสอบถามมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อสังเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ(Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ โดยภาพรวม

ลำดับ	ตัวชี้วัดความเป็นเมืองอัจฉริยะ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	การเข้าถึงบริการภาครัฐ	3.95	0.57	มาก
2.	การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	3.86	0.52	มาก
3.	โปร่งใส ตรวจสอบได้	3.85	0.61	มาก
ภาพรวม		3.89	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเข้าถึงบริการภาครัฐ ($\bar{x} = 3.95$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 3.86$) และ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ($\bar{x} = 3.85$) ตามลำดับ

2. ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ โดยภาพรวม

ลำดับ	ตัวชี้วัดความเป็นเมืองอัจฉริยะ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.68	0.50	มาก
2.	ด้านผู้นำ	3.73	0.52	มาก
3.	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.97	0.46	มาก
4.	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่	3.82	0.47	มาก
5.	ด้านนโยบายและความตั้งใจมุ่งหมายของหน่วยงาน	3.99	0.50	มาก
6.	ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.00	0.58	มาก
ภาพรวม		3.87	0.25	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.00$) รองลงมา ได้แก่ ด้านนโยบายและความตั้งใจมุ่งหมายของหน่วยงาน ($\bar{x} = 3.99$) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{x} = 3.97$) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\bar{x} = 3.82$) ด้านผู้นำ ($\bar{x} = 3.73$) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{x} = 3.68$) ตามลำดับ

3. การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Multiple Regression Analysis)

ตัวพยากรณ์		B	Std.E.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่		2.293	.314		7.297	.000
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	(X1)	.048	.040	.060	1.200	.231
ด้านผู้นำ	(X2)	.106	.039	.138	2.727	.007*
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	(X3)	.065	.042	.075	1.530	.127
ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่	(X4)	.098	.043	.115	2.297	.022*
ด้านนโยบายและความตั้งใจมุ่งหมายของหน่วยงาน	(X5)	.058	.044	.072	1.318	.188
ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	(X6)	.038	.038	.055	1.007	.315
R = .260		Adjusted R ² = .053				
F = 4.730						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .260 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .068 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .053 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 6 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะได้ร้อยละ 6.8 โดยแบบจำลองมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 4.730$, $p < .001$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำ ($\beta = .138$, $p = .007$) และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ($\beta = .115$, $p = .022$) ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่าแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินเพื่อตอบสนองต่อประชาชนตามหลัก 3 ประการ คือ 1) การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชนในยุคปัจจุบันที่มีการเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศได้ เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงทรัพยากร เข้าถึงองค์ความรู้ เข้าถึงการสื่อสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเท่าเทียมกัน 2) พัฒนาระบบเทคโนโลยีเมื่อเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อย่างมากในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐของไทยได้เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ รวมถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น 3) พัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี จุดเปลี่ยนสำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจโลก เทคโนโลยีที่เรียกว่า IoT เป็นเทคโนโลยี ที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลจำนวนมากเข้าด้วยกัน สามารถโอนถ่ายและเก็บรักษาข้อมูลที่หลากหลายได้ในปริมาณมหาศาล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ” ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ระดับการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการพัฒนาระบบการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวช่วยให้ประชาชนสามารถพบกับส่วนราชการผู้ให้บริการได้ตลอดเวลาทุกที่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีแผนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันภายในหน่วยงาน เช่น การจัดอบรมหรือจัดทัศนศึกษาให้แก่พนักงานเพื่อสร้างความตระหนักรู้ สอดคล้องกับหลักการของ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (2562) ได้กำหนดดัชนีตัวชี้วัดของเมืองอัจฉริยะเพื่อเป็นหลักในการพัฒนาการเมืองอัจฉริยะซึ่งในด้านตัวชี้วัดของเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐ (Smart Governance) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก กลิ่นหอม (2566) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการก้าวสู่เมืองอัจฉริยะเทศบาลนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการก้าวสู่เมืองอัจฉริยะ เทศบาลนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ถัดไปคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่า $Beta = .138$ และ ปัจจัยด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่า $Beta = .115$ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลกทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาเมืองที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรของเมืองอย่างชาญฉลาด ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการ เพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง เพื่อสร้างการเติบโตที่ยั่งยืน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ลดค่าใช้จ่ายลดการใช้ทรัพยากร โดยอาศัยการออกแบบที่ดี การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการพัฒนาเมืองซึ่งการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาฝน จิตต์มิตรภาพ, ฤเดช เกิดวิชัย, พรกุล สุขสด และดวงกมล จันทรัตน์มณี (2565) ศึกษาเรื่องปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า 1) ในด้านสภาพการณ์ปัจจุบันของความเป็นเมืองอัจฉริยะจังหวัดภูเก็ต การพัฒนายังไม่สามารถเกิดเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนได้ เพราะขาดการบูรณาการด้านข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ขาดความร่วมมือจากภาคเอกชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ งบประมาณที่มีจำกัด และกฎหมายที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ 2) ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจังหวัดภูเก็ต คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งประชาชนเป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในจังหวัดภูเก็ตได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3. แนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เทศบาลนครพิษณุโลก

ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินเพื่อตอบสนองต่อประชาชนตามหลัก 3 ประการ คือ 1) การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของประชาชน 2) พัฒนาระบบเทคโนโลยี 3) พัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์พร สลัสสี และพงษ์พัทธ์ วัฒนพงศ์ศิริ (2567) ศึกษาเรื่องการสานพลังความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการผลักดันนโยบายเมืองอัจฉริยะ นำเสนอแนวทางการบูรณาการความร่วมมือมีระหว่างทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เป็นเมืองอัจฉริยะอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนนโยบายฯ ดังกล่าว การขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะให้ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐ

มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ในขณะที่ภาคเอกชนสามารถนำเสนอนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเมือง ส่วนภาคประชาสังคมจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนเพื่อให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ดังนั้น การสานพลังความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพรรณ เจนสันติกุล (2563) ศึกษาเกี่ยวกับเมืองอัจฉริยะ : ความหมายและข้อควรพิจารณาสำหรับการพัฒนาเมืองมี ผลการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจำแนกเป็น 3 รูปแบบ 3) ข้อควรพิจารณาสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะคือควรมีการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลสภาพเดิมของพื้นที่ ผังเมือง และการใช้ที่ดิน ตลอดจนข้อมูลสภาพปัญหาความยากจน จำนวนประชากรที่ประสบปัญหา จำนวนปัญหา ความถี่ของการเกิดปัญหา ลักษณะของปัญหา ลักษณะของโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีในพื้นที่ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจถึงความซับซ้อนของพื้นที่และปัญหาการพัฒนาเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ โดยการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรม พัฒนาองค์ความรู้ เพื่อนำความรู้ที่รับมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น
2. เทศบาลนครพิษณุโลกควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาระบบบริการดิจิทัล โดยนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น
3. เทศบาลนครพิษณุโลกควรส่งเสริมความร่วมมือกับประชาชนในการจัดทำแผนปฏิบัติการหรือแผนพัฒนาท้องถิ่น และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เชื่อมโยงข้อมูล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้อย่างสะดวก
4. เทศบาลนครพิษณุโลกควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น การเข้าร่วมเป็นกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการออกแบบและพัฒนาบริการเมืองอัจฉริยะบนฐานเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับบริบทของเทศบาลนครพิษณุโลก
2. ควรศึกษาปัจจัยด้านการเข้าถึงและทักษะดิจิทัลของประชาชนที่มีผลต่อการใช้บริการภาครัฐอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาแนวทางลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการ
3. ควรศึกษารูปแบบและกระบวนการเปลี่ยนผ่านการบริหารจัดการเมืองสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะของเทศบาลนครพิษณุโลก

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะได้เป็น 3 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มการเข้าถึงของประชาชน 2) การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐด้วยระบบเทคโนโลยี และ 3) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยทั้ง 3 องค์ประกอบมุ่งให้การบริการภาครัฐมีความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย และตอบสนองต่อประชาชนมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากร องค์ความรู้ และการสื่อสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเท่าเทียม 2) การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยพัฒนาระบบเทคโนโลยีให้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริการและการบริหารจัดการที่ทันสมัย และ 3) การสร้างความสามารถในการแข่งขันผ่านเทคโนโลยี โดยเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนา ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก กลิ่นหอม. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการก้าวสู่เมืองอัจฉริยะ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- เทศบาลนครพิษณุโลก. (2566). ยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2566–2570). เทศบาลนครพิษณุโลก.
- ภาฝัน จิตต์มิตรภาพ, ฤเดช เกิดวิชัย, พรกุล สุขสด, และดวงกมล จันทร์รัตน์. (2565). ปัจจัยขับเคลื่อนความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ จังหวัดภูเก็ต. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 14(1), 188–202. <https://doi.org/10.14456/pimjournal.2022.14>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2561). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาเมืองอัจฉริยะ. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2562). เกณฑ์และตัวอย่างการประเมินเมืองอัจฉริยะทั้ง 7 ด้าน. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล.
- สุรีย์พร สลับสี และพงษ์พัฑ วัฒนพงศ์ศิริ. (2567). การสานพลังความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 7(1), B1–B12.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2563). เมืองอัจฉริยะ: ความหมายและข้อควรพิจารณาสำหรับการพัฒนาเมือง. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 7(1), 3–20.